

Efterlysning: *Luzula divulgata*

THOMAS KARLSSON

Det verkar som om vi har två rätt väl skilda taxa inom vad som hittills kallats ängsfryle, *Luzula multiflora*, i södra Sverige. Vid ett besök på Riksmuseet i vintras påpekade luzula-experten Jan Kirschner, Prag, att arten *L. divulgata*, som han beskrev 1980, finns i Sverige – han hade sett herbarieexemplar från Upplands skärgård. Uppgiften är publicerad men har inte blivit allmänt känd bland svenska botanister. På min önskan gick Kirschner igenom vårt uppländska material av ängsfryle och identifierade nio ark som *L. divulgata*. Jag har sedan själv plockat ut sex ark från Sörmland och nio från Gotland. Fler belägg, även från andra provinser, kan finnas. Identifieringen kräver ofta mätningar, och jag

har ännu inte gått igenom hela vårt multiflora-material.

Karakteristik

Grovt sett har *L. divulgata* habitus av *L. multiflora* men blomkaraktärer av *L. campestris*. Den är ganska lätt skild från riktig *L. multiflora* genom sina långa kalkblad, genom att ståndarknapparna är mycket långa, både absolut och i förhållande till strängen, och särskilt genom att stift och märken är långa. De mycket långt utskjutande märkena (som hos knippfryle) och de stora blomhuvudena är nog de bästa fältkaraktärerna, och med lite träning bör det gå att lära sig se arten i fält. Jag har gjort mätningar på 55 svenska exemplar av *L. mul-*

Siffrorna i tabellen baseras på mina egna mätningar; vissa uppgifter i Kirschners beskrivning av *L. divulgata* stämmer inte med svenskt material och inte heller med mellaneuropeiskt, bestämt av Kirschner själv.

Karaktär	<i>L. campestris</i>	<i>L. divulgata</i>	<i>L. multiflora</i> ssp. <i>multiflora</i>
Växtsätt	med utlöpare	tuvad, utan utlöpare	tuvad, utan utlöpare
Höjd	lågväxt	högväxt	högväxt
Axskåft	åtminstone ett bågböjt	raka eller något vågiga	raka eller något vågiga
Antal ax	2–6	3–8	(2–)4–14
Antal blommor	3–9	6–11	6–18
Yttre kalkblad	2.8–3.5 mm	3.3–4.5 mm	2.6–3.3 mm
Ståndarsträng	0.3–0.6 mm	0.5–0.9 mm	0.6–0.9 mm
Ståndarknapp	0.9–1.8 mm	1.1–2.1 mm	0.5–1.1 mm
Ståndarknapp/-sträng	2.4–4.8	1.6–3.3	0.6–1.8
Stift	0.6–1.3 mm	0.6–1.2 mm	0.2–0.6 mm
Märken	2.0–3.1 mm	1.8–3.4 mm	1.0–1.9 mm
Stift + märken	3.0–4.1 mm	2.7–4.6 mm	1.3–2.4 mm

tiflora i vid mening, och tabellen på nästa sida visar att i detta material är de båda frylena skarpt skilda; bara i förhållandet ståndar-knapp/sträng griper variationsvidderna delvis in i varandra. Tre av våra 20 exemplar från Gotland var dock svårplacerade, möjligen var de dåligt utvecklade.

Det är svårare att skilja knippfryle *L. campestris* och *L. divulgata* på blomkaraktärer. Knippfryle har ännu kortare ståndarsträngar än *L. divulgata* och kortare och kanske något bredare kalkblad, som i regel har mycket brett ljusa ytterkanter; fröna verkar vara mera klotrunda, och åtminstone något av axskaften brukar vara bågböjt. Normalt känner man dock utan vidare igen *L. campestris* på att den har krypande jordstammar och är lågväxt; *L. divulgata* är tuvad och de exemplar som jag hittills sett har varit ganska stora och grova.

Efterlysning

Jag planerar ett mer uttömmande meddelande om detta, men vill redan nu tipsa om den nya växten. Sprid informationen och rapportera före hösten fynd/avsaknad av fynd till mig. Bästa tid verkar vara kring midsommar.

Luzula divulgata kan vara spridd i Sörmlands och Upplands kusttrakter och på Gotland. Var finns den i övrigt? Vilka biotoper föredrar den hos oss? I Mellaneuropa växer den i torr, öppen lövskog och tallskog av reliktkaraktär, gärna i branta sluttningar med instabil jord, alltså helt annorlunda än *L. multiflora* och *L. campestris*. Hur är det med dess blomningstid i förhållande till dessa arter? Finner Du den så fundera gärna över ett bra svenskt namn!

Lokaler

Hittills är *Luzula divulgata* känd från följande lokaler: Gotland Bro Eriks, Ytlings; Bunge Stenstugu; Grötlingbo Grötlingbo station; Guldrupe Västerby; Klintehamn; Visby Kungsladugården; Väskinde Skäggs. Södermanland Brännkyrka Liljeholmen; Dalarö Stubbviken; Nacka Storängen; Nämdö Inge-marsskäret; Ornö Svinåker; Torö Ören. Uppland Djurö Munkön; Lidingö Kottlasjön, Storskogen; Ljusterö Storskär; Lovö; Uppsala Lassbybackar; Väddö; Värmdö Skälsvik, Stora Berteln; Österåker (Gillmyra).